

# Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen



## MEDITATIE

*Het goede van goede Vrijdag*

*"Gij zijt duur gekocht"  
1 Korinthe 7:23a*

"Als ik in gedachte sta  
Bij het kruis van Golgotha".

Daar hangt Hij: Sions betalende Borg. Zijn borgtochtelijk sterven is nabij. Ik hoor Zijn brekende stem spreken: "gij zijt duur gekocht". Inderdaad – Sion is duur gekocht.

In het tekstverband lezen we tot vier keer toe het woord dienstknecht. Het Griekse woord betekent niet anders dan slaaf. Daardoor rijst op het beeld van de slavenmarkt van vroeger. Stel het u voor: 's morgens vroeg komt de slavenhandelaar met tien, twintig slaven naar de markt. Daar op dat terrein staat de slavenpaal. Allen worden aan die paal vastgeketend. Zie – er komt een koper, een die een slaaf nodig heeft. Hij bekijkt de slaven stuk voor stuk. Een ervan staat hem aan. Nu begint de onderhandeling over de prijs. Komt er aangaande de prijs overeenstemming tussen verkoper en koper, wel, zodra het geld betaald is, ziet u dat de slaaf losgemaakt wordt van de slavenpaal. Hij gaat mee met de nieuwe eigenaar. De slaaf is nu diens eigendom geworden, dat is hij dus geworden na 'betaling van de prijs. Hij is losgekocht, en nu rechtmatig toebehorend aan zijn nieuwe meester.

Vanaf onze geboorte zijn ook wij slaven. Slaven van ons ik, van de wereld, van de zonde, van satan. We zijn zonder enige uitzondering ook geketend. We menen vrij te zijn. We zijn het niet. We zijn als vastgesnoerd aan de slavenpaal. Nooit kunnen wij ons ervan losmaken. De ketenen zijn te sterk. Ze gaan onze kracht te boven. Die situatie is ernstig, uitermate ernstig. Want worden we niet losgemaakt dan zijn we eeuwig geketend. Dat houdt in het geworpen-zijn in de buitenste duisternis, waar wening is en knersing der tanden.

Hoe kostelijk is het evangelie. God komt tot u met de boodschap dat u vrij kunt worden van de slavenpaal, en niet alleen dat. Hij komt ook met de belofte om vrij te maken, om de ketenen te verbreken. Evenwel – zullen we vrij wor-

den dan moet er wel betaald worden. In geen andere weg worden we vrij. God eist rehtens betaling. Elke zonde maakt schuld, en God sprak: de ziel die zondigt zal sterven. Het loon op de zonde is de dood. De dood in zijn volle omgang.

Velen zijn het eens met de noodzaak van betaling. Naar de hemel kan niet maar zo. Er moet betaald worden. Echter velen hebben zelf betaalmiddelen. De hindoeïst zoekt het in meditatie. De humanist in zelfverbetering. De islamist in een stipte naleving van de koran. De joden hebben de Thora in de talmoed uitgebreid tot meer dan zeshonderd geboden. De roomsen – o zeker – ze handhaven, zoals ze zeggen, het genade-alleen, maar het werk van Christus moet gecompleteerd worden met goede werken. Echter, nu wij, u en jou en ik. Zeg nu niet te spoedig: ik, ik handhaaf het Christus-alleen.

Eens heeft God het werkverbond opgericht. In de weg van gehoorzamen zou de mens de eeuwige heerlijkheid ontvangen. U weet het: we hebben dat verbond verbroken.

Doch ondanks die wetenschap kunnen we leren bij een verbroken werkverbond. Al zijn we reformatorisch. Pelagius zit zo in ons. Soms helemaal, soms voor de helft, soms voor driekwart. Hoe kunnen we de overall aan hebben. Hoe kunnen we leven bij onze gerechtigheden. Hoe kunnen we leven bij een soort afbetalingssysteem.

De Heilige Geest schudt onze portemonnee helemaal leeg, tot de laatste cent toe. Hij leert dat ik de prijs der ziele, dat rantsoen noch in de tijd, noch in de eeuwigheid aan God kan voldoen. Dan kunt u menen dat u nooit meer zalig kunt worden, dat het voor u voor eeuwig is verloren, maar dat is dan geestelijk onverstand. De Heilige Geest doet meer. Hij doet niet één zaak, maar twee. Hij brengt op Golgotha. Hij doet blikken op de schuldovernemende, de betalende Borg. Christus heeft de prijs betaald. Een dure prijs, de prijs van Zijn leven, van Zijn bloed. U bent helemaal fout als u denkt dat de loskoping Hem niets gekost heeft. Soms ontmoet je er die de in-

druk geven dat het in een handomdraai geschied is. Dan ebt het wonder eruit, en is er geen verwondering meer. Dan houden we over de kilte van de doodstaat!

Daar sterft aan het kruis op Golgotha Gods eniggeboren Zoon. God heeft Zijn Zoon er voor over gehad, en Zijn Zoon heeft Zichzelf er voor gegeven om te kunnen loskopen. O die dure prijs. Zijn dierbaar bloed! 't Kon in geen andere weg.

Door Hem losgekocht. Door Hem waarlijk vrij. Nu slaaf van Hem. Zijn wettig eigendom geworden. Met ziel en lichaam samen. Van de ene dienst in de andere dienst. Maar de tweede dienst is een liefdedienst. Die liefdedienst verdriet nooit.

Hoe rijk is dat zesde kruiswoord: "Het is volbracht". Er is voldaan. De rekening die ik had moeten voldoen, is door Christus betaald. Daarvoor losgekocht, vrijgekocht. Hier is het goede van goede Vrijdag.

*P. van Zonneveld*

## Van de Redactie

### Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie voor de Goede Vrijdag van ds. P. van Zonneveld geplaatst over 1 Korinthe 7:23a. Ds. M.C. Tanis schrijft over 2 Tim. 2:22-26 onder het opschrift "De navolging." Ds. P. Roos levert onder de titel "God in de schaduw" zijn bijdrage. Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met schrijven over "Och, dat het nog eens kwam te gebeuren..." U treft van ds. P. den Butter een column aan over het besluitenboekje van de Generale Synode. Ds. K. Hoefnagel beantwoordt in zijn vragenrubriek enkele vragen. Van mijn hand een artikel over Theodorus van der Groe. Uit de Saambinder hebben we een derde artikel overgenomen van de hand van ds. G.J. van Aalst over homofilie. Tenslotte enkele berichten over te houden bijeenkomsten.

## Ontmoetingsdag

D.V. zaterdag 29 maart in de Christ. Ge-ref. Kerk van Werkendam. Morgensamenkomst aanvang 10.30 uur, sprekers: ds. M.C. Tanis en ds. K. Visser. Middagsamenkomst aanvang 14.00 uur, sprekers: ds. R. Kok en ds. C.P. de Boer. Tevens zal er ook weer kinderoppas zijn.

## Biddag voor gewas en arbeid

D.V. 12 maart zal de jaarlijkse biddag voor gewas en arbeid gehouden worden. We zijn in alle dingen, maatschappelijk, ambtelijk en in de taak van de opvoeding afhankelijk van de Heere. De Heere wil gebeden zijn om Zijn zegen in de komende periode over al wat dan gedaan dient te worden. In Gods Woord lezen we: "Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden." De Heere geve jong en oud op het aanhoudend bidden, zoeken en kloppen Zijn onmisbare zegen de komende periode.

## Versijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 13 maart verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 6 maart.

AvH

## Van de administratie

Er is gebleken dat sommige telebankier pakketten moeite hebben met het verwerken van de acceptgirokaart. Er moet nl. een betalingskenmerk worden ingevuld, waarmee wij echter niet werken en dus ook niet op de acceptgirokaart te vinden is.

## Ambtelijke praktijk

### De navolging

2 Tim. 2:22-26

Aangrijpende werkelijkheden heeft Paulus geschreven. Het ging zeker niet langs Timotheüs heen. Het waren ook personen op wie Paulus wijst die hij kende. Tot bemoediging en aansporing om te blijven werken voor de Heere en Zijn dienst wijst Paulus Timotheüs op het vaste fundament wat onwankelbaar is. De verkiezing Gods in Christus en het blijven bestaan van de gemeente des Heeren. Haar aantal zal niet slinken, maar zelfs door de tijd heen vermeerderen. Het zal eenmaal een schare zijn die niemand tellen kan. Dit mag in geen enkel opzicht lijdelijk maken op de manier van rustig doorgaan want het kerkchip des Heeren vergaat niet. Niemand valt overboord. De vastheid van 's Heeren werk mag met Timotheüs het leven ingaan maar zijn eigen roeping mag hij niet voorbijzien. En dat niet alleen zijn roeping, maar ook zijn plicht. Er is de evangelische plicht. De wandel in de vreze des Heeren.

### De evangelische plicht.

Laat uw licht schijnen voor de mensen dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader Die in de hemelen is verheerlijken, Matth. 5:16. Paulus heeft het in vers 22 over de begeerlijkheden van de jonkheid. Nu moet niet slechts gedacht worden aan seksuele uitpattingen. Te recht wijzen de kanttekeningen op het volgende: eergierigheid, moedigheid, ongestadigheid, opvliegendheid. We kunnen eraan toevoegen: carrière maken, geld verdienen, verering beogen, betweterij, streberigheid en de zucht tot profileren. Laten wij niet menen dat we met de begeerlijkheden van de jeugdtijd zo klaar zijn. Dan kennen we het Woord des Heeren niet. Of we sluiten onze ogen ervoor. Ook moeten we niet menen dat het na een bepaalde levensperiode voorbij is. Timotheüs kon niet zeggen: zie zo, dat geldt mij niet meer. Ik ben het te boven. Oudere ambtsdragers moeten letten op onkruid in de natuur. Dat was er al in de kinderjaren en nu is het er nog. Het zal er blijven. Zo kan de

Als u dat probleem ook heeft, kunt u in uw pakket kiezen voor een gewone overschrijving in plaats van een acceptgiro. Dan is het probleem weer opgelost en kan er aan ons betaald worden. Met vriendelijke groeten,

P.J. Boers

begeerlijkheid ook blijven werken en iedere keer weer boven komen. Door de kracht van de waarachtige bekering zal er een wegvluichten zijn zoals Jozef deed. Zo moet Timotheüs wegvluichten voor alles wat het leven in de vreze des Heeren in de weg staat. Hij dient er tegen te strijden, het te bestrijden in 's Heeren kracht. Zo mag in het gemeentelijk leven het eigen ik, wat ik wil, niet de boventoon hebben. De ambtsdrager en bijzonder de predikant moet zich er steeds van bewust zijn: de gemeente is er niet voor mij, maar ik ben er voor de gemeente. Als herder en niet als heerser dient hij in de gemeente te werken. Er wordt wat gevraagd om naar de wil van de Heere leiding te geven. Maar men behoeft dit niet alleen te doen als er is wat Paulus verder schrijft.

### Jagen naar

Jaag naar gerechtigheid, geloof, liefde, vrede met degenen die de Heere aanroepen uit een rein hart (vs. 22). Het is geboden even stil te staan bij de woorden die door Paulus gebruikt worden. Onder rechtvaardigheid dient verstaan te worden een leven dat afgestemd is op Gods wet, een leven naar de wil van de Heere. In de gemeente en in de wereld. Geloofsbeoefening, de sterkte en de verdieping ervan moet gezocht worden. En zo het kinderlijk vertrouwen op de Heere. De christelijke, broederlijke liefde moet blijken. De vrede mag niet ontbreken. Houdt vrede indien het mogelijk is met alle mensen. Natuurlijk niet ten koste van de waarheid. Die gezindheid, die houding moet er zeker zijn tegenover allen die de Heere oprecht liefhebben. De ware aanroepers van 's Heeren Naam. Zo met elkaar om te gaan werpt vruchten af. Bindt aan elkaar. Steunt elkaar en vertroost elkaar in het strijdperk van het leven. Terecht is gezegd: het pastorale advies van Paulus is een goede wegwijzer in moeilijke tijden. Is het praktijk onder ons wat Paulus geschreven heeft? Het is niet verkeerd wanneer we woorden citeren van oude schrijvers of puriteinen. Maar als het daarbij blijft dan geeft het te denken. Hoe was hun leven. Welk een brieven hebben ze nagelaten en welk een contacten werden gekend. Zeker, niemand was volmaakt, maar het genadeleven straalde bij menigeen. We

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

### COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

### ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

### ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 10,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar.

Advertenties € 0,39 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

hebben vandaag nog wel wat te leren. Geestelijk te leren. De beoefening van de praktijk der Godzaligheid bevat veel en laat vrucht zien in persoonlijk en ambtelijk leven. Wat David beleed is eigen: ik ben een gezet van alleen die U vrezen en van hen die Uw bevelen onderhouden (Psalm 119:63). Paulus is met zijn schrijven nog niet aan een eind. Is een positieve omgang aangeraden met de oprecht gelovigen, Timotheüs mag niet vergeten zijn staan in de gemeente. Hij moet een herder van allen zijn en onder allen werken kennend een christelijke levenshouding. Een dienstknecht des Heeren moet niet twisten maar vriendelijk zijn jegens allen, bekwaam om te leren en die de kwaden kan verdragen (vs. 24). Welk een les, welk een opdracht. Het oog gericht op Christus Jezus.

### Het oog op Christus

Het leven van Jezus Christus op aarde is ons bekend. Zijn dienaren moeten zijn navolgers zijn. Jezus Christus heeft immers discipelen en die moeten in praktijk brengen wat Hij van hen vraagt. Er behoort in levenshouding en gedrag te zien te zijn dat zij in Zijn dienst staan. Wat nu een dienaar niet eigen mag zijn of in woorden en daden niet mag blijken geeft Paulus aan, want dat strekt niet tot eer van de Heere en dient niet tot welzijn van de gemeente. Door twisten, kibbelen of schelden wordt de dienst van de Heere schade aangebracht. Die houding past een dienaar des Heeren niet. Dat wil niet zeggen dat het bestraffen van zondaren of dwalenden moet nagelaten worden, dat er niet behoort te zijn een strijden voor de waarheid. Tot die conclusie mag niemand komen. Paulus had Timotheüs er reeds op gewezen dat hij een goed krijgsknecht van Jezus Christus behoorde te zijn. Het dragen van het zwaard des Geestes is geen symbool. Maar bij het gebruik moet betrokken zijn wat Paulus schrijft: uw woord zij allen tijd in aangenaamheid met zout besprengd opdat gij moogt weten hoe gij een ander moet antwoorden (Kol. 4:6). Tegenover anderen moet een dienstknecht vriendelijk zijn zegt Paulus. Nu bedoelt Paulus niet: steeds maar ja ja spreken of iedereen gelijk geven. Geen allemansvriendje. Ook de ogendienst moet gemeden worden. De vriendelijkheid moet tot doel hebben anderen te behouden. Om anderen te leren. De kwaden moeten verdragen worden. Daarin bleek het levensbeeld van de Heere Jezus. Een dienstknecht dient het beeld van zijn Meester te vertonen. Goed is het wanneer om die houding steeds gevraagd wordt, dan blijft de levenshouding, de levensinzet niet ongezegd. Nu zal zeker de tegenstand, de spotternij, niet ontbre-

ken. Timotheüs, wanneer men tegen je ingaat, zich antithetische tegen je stelt, moet je er niet met de botte bijl op inhakken, maar juist met zachtmoedigheid onderwijzen. In het Grieks wordt een werkwoord gebruikt waarvan ons woord pedagogie is afgeleid. Het woord pedagogie neemt ons in de eerste plaats mee naar de huiselijke kring. Opvoeden, opleiden, corrigeren of straffen, begint immers thuis. Welk een taak hebben vader en moeder. Bijzonder vader, want hij is naar het Woord des Heeren het hoofd van het gezin. Die onderwijzende taak moet er ook zijn op de catechisatie, zelfs in de prediking. Vandaag is het zelfs hoogst belangrijk. De tegenstanders, de dwarsliggers, de betweters moet men op de juiste christelijke wijze benaderen. Zeker, ze moeten vermaand en terechtgewezen worden, maar het moet met zachtmoedigheid gebeuren. Men behoort te leven bij het welzijn van de ziel. Het eeuwig behoud. De waarachtige bekering. Onder het benaderen, onder het spreken moet het leven in het hart: Heere, geef bekering! Palus zegt met nadruk bij het contact daarbij te leven en daaraan te denken. De Heere geeft bekering.

### De gezindheid van de Heere

De Heere bekeert mensen. Nu weten we dat in de Bijbel telkens de oproep klinkt tot bekering. Door Saulus wordt de bekering gesteld als een gave van de Heere. Bijzonder nu roept dit vragen op. De oproep van de Heere mogen we niet voorbijgaan. De Heere mag zelfs eisen en blijven eisen. De Heere mag eisen omdat de onbekeerlijkheid gekomen is door een daad van een mens. Tevens spreekt de oproep van het wonder dat bekering tot de Heere mogelijk is. Waarvan de Heere spreekt geschiedt. Nu moet de eis van de Heere niet leiden tot menselijke activiteit maar tot het gebed. Gelijk Augustinus gebeden heeft. Heere, geef wat U eist en vraag dan wat Gij eist. De bekering is het goeder-

## De praktijk der godzaligheid

**"Och, dat het nog eens kwam te gebeuren..." (3)**

De *och-* en *ach-*mensen, daar hadden we het over in de vorige twee artikelen. Van hen wordt een beeld gegeven in diverse romans uit vroeger en later jaren. Ze werden ook ter sprake gebracht in heel wat tijdschrift- en krantenartikelen die af en toe verschijnen als er weer eens een concrete aanleiding toe is, zo men meent. De vraag is of het geschetste beeld overeenkomt met de werkelijkheid. Meestal is dat maar nauwelijks het

tierenvolle werk van de Heere. Terecht wordt door Paulus gezegd dat bekering spreekt van een bevrijding uit de strik van de duivel. De Heere maakt los uit de greep van de duivel. Timotheüs moet niet gaan debatteren of redetwisten. Hij moet voorhouden het Woord des Heeren. Daarmee moet men geconfronteerd worden. Alleen door de kracht van s Heeren Woord zullen die verstrikt zitten in het vangnet van de satan bevrijd worden. Satan laat zijn gevangenen niet los. Zijn gevangenen moeten zijn wil doen (vs. 26). Maar door de vrijmaken- de kracht van de Heere wordt men van zijn slavendienst verlost en in s Konings dienst geplaatst en gaat men s Heeren wil doen. Van harte. Met een lust om in nieuwigheid des levens te wandelen. Een les voor vandaag. Men behoort attent te zijn, want de dwaalgeesten werken. Openlijk en op verfinde wijze. Met de Bijbel in de hand. Wijzend op bepaalde teksten. Teksten die ingepast worden in de tijdgeest. Het zo zegt de Heere moet de bezielende kracht zijn. In zachtmoedigheid onderwijzen. Lerend. Met het gebed in het hart: Heere, bekeer.

M.C. Tanis

### SHOWDIENST OF KERKDIENT

In het R.D. van 7 febr. J.I. wordt gewezen op de bevestigings- en intrededienst van ds. J. van Langevelde te Zwolle. De hamvraag is: is dit Christelijk Gereformeerd? Aan kerkvisitatoren c.q. de classis is de taak om dit na te gaan. In de vorige eeuw werd regelmatig gehoord of gelezen dat de identiteit van de Chr. Geref. Kerken is: leven en handelen naar Schrift, belijdenis en kerkorde. Ik mag aannemen dat dit niet tot het verleden behoort. Het ondertekeningsformulier staat daar niet los van. Classis Zwolle: attentie! Wat doet u? Is het naar onze identiteit? Kan men dynamische gereformeerd zijn? En hoe?

M.C. Tanis

geval. Maar we hebben gezien: het is niet alleen fictie, verzinsel. We komen ze ook daadwerkelijk tegen. Bijvoorbeeld in de boeken van de zogenaamde oude schrijvers. Zo iemand was Willem Teelinck in zijn *Soliloquium* en zo iemand was Elisabeth Wast in haar dagboek *Zoet en bitter*. Ze schroomden niet om in hun gebeden en meditaties de woorden *och* en *ach* en *o* te hanteren. Het valt me niet moeilijk om van dit gebruik nog een enkel voorbeeld te geven. Zo lees ik in één van de brieven van Theodorus van der Groe [† 1784]

een waarschuwing aan het adres van "een vriendin te Amsterdam". Hij meent dat zij zich geestelijk te veel aanmatigt. Daarom geeft hij haar een waarschuwing mee. Onder meer met de volgende woorden: *"Wat een droevige blindheid en verkeerdheid is het niet als de arme mensen menen dat men op een lauwe tussenweg allengskens kan vorderen en kruipen naar de hemel! (...) Ach, hoe wenste ik dat Zijn almachtige hand u nog eens recht wilde doen stil staan. Wat is het náár zo nabij aan Christus te komen en daar voor de deur te blijven staan of weder terug te treden. O, of gij koud waart of heet!"*

Van een heel andere aard zijn de woorden van Samuel Rutherford [† 1661] in een brief, ook aan een vriendin; ze heet Marion M'Naught: *"U zegt dat de verzekering van Jezus' liefde het meest vertroostende nieuws zou zijn dat u ooit hebt gehoord. Mijn antwoord is: die verzekering kan wel twintig gaten stoppen en veel tegenwerpingen hun kracht doen verliezen. Over die liefde kan heel wat gezegd worden, dat verzeker ik u. O, dat u die toch mocht kennen en gevoelen, net zoals ik. Ik wou dat u een gedeelte van mijn feestmaal kreeg. Het is me zoet, heel zoet geweest." Enzoort, enzovoort...*

### in de Bijbel

De vraag is nu of dit taalgebruik terug gaat op de Bijbel zelf. Met andere woorden: geeft het Woord van de Heere aanleiding om in gebed of overdenking, in een brief of in de preek, zulke uitspraken in de wens-vorm te doen, ondersteund door de uitroep o, och of ach?

Laat ik beginnen met erop te wijzen dat zowel het Hebreeuws (de taal van het Oude Testament) als het Grieks (de taal van het Nieuwe Testament) dergelijke woordjes kent. In het Hebreeuws is het 't woordje *loe*. Mijn Engelstalige woordenboek geeft als vertaling: *would that, I wish, perhaps (zou kunnen, zou graag willen, wellicht)*. Ongeveer hetzelfde is de betekenis van het Griekse woordje *oo* (door middel van de letter *omega*). Dergelijke woordjes noemen we tussenwerpsels, gebruikt bij uitroepen van verlangen of verwondering.

Komen we ze in de Bijbel zelf tegen? U bent me natuurlijk al lang voor: we treffen ze inderdaad in het Woord van de Heere aan. U kunt ze waarschijnlijk zo aanwijzen. Een enkel voorbeeld. Ik denk aan de uitroep van Abraham als de Heere met hem Zijn verbond sluit. Opnieuw belooft de Heere hem nageslacht. *"Ik zal uw huisvrouw Sara zegenen en u uit haar een zoon geven!"* Maar de honderdjarige Abraham, hij gelooft het niet meer. Hij lacht. Abraham zegt tot God:

*"Och, dat Ismaël mocht leven voor Uw aangezicht"* [Gen. 17: 18]. Een ongelofswoord van de aartsvader. Voorafgegaan door het partikel *"och...!"* Door middel van dat *och* geeft hij uiting aan zijn gevoel van teleurstelling en uitzichtsloosheid.

Uit de mond van Laban horen we iets dergelijks. Jakob doet zijn schoonvader een voorstel aangaande het loon voor zijn arbeid: *"al wat gespikkeld en gevlekt is..."* Het antwoord van Laban: *"Zie, och ja, het zij naar uw woord"* [Gen. 30: 34]. Ook hier weer *"och"* als manier van gevoelsuiting. Hier is het vooral voorgewende inschikkelijkheid. Hij vindt het wel goed, want het zal, zo denkt Laban, hem winst opleveren.

Een wat andere toon treffen we aan bij Jozua, bij gebruik overigens van hetzelfde woordje. De slag met Ai is geleverd. Maar ach, wat een teleurstelling. Er was een klinkende zege verwacht, maar het werd een vernederende aftocht, ten koste van wel zesendertig gesneuvelden. En dan horen we Jozua klagen. Hij is eigenlijk in opstand tegen de Heere: *"Ach Heere HEERE, waarom hebt Gij dit volk door de Jordaan ooit doen gaan? Om ons te verderven? Och, dat wij toch tevreden geweest en gebleven waren aan gene zijde der Jordaan! Och HEERE, wat zal ik zeggen?"* [Joz. 7: 7, 8]. Opnieuw de uiting van wat in het hart leeft, vol van dringende emotie.

Zo zouden er nog wel meer voorbeelden te geven zijn. Laat ik volstaan met nog één voorbeeld, nu uit het Nieuwe Testament. Nu opgetekend uit de mond van de Heere Jezus. Een woord van strenge correctie aan het adres van zijn discipelen. Er is een vader bij hen verschenen die hun vraagt of ze zijn zieke zoon kunnen genezen. Maar het lukt ze niet. Dan vermaant de Heere Jezus hen: *"O, ongelovig en verkeerd geslacht. Hoe lang zal ik nog met ulieden zijn? Hoe lang zal ik ulieden verdragen?"* [Matth. 17: 17]. De Heere Jezus maakt van Zijn hart geen moordkuil in het terechtwijzen van Zijn jongeren. Het is ongetwijfeld een woord waarin de gevoelens van verwijt en bestraffing scherp doorklinken: *"O, ...!"*

### geworsteld

Het is al veel jaren geleden dat de hervormde ds. L. Vroegindewij in de gemeente van Delft preekte over de tekst uit het eerste vers van Jesaja 64: *"Och, dat Gij de hemelen scheurdet, dat Gij nederkwaamt, dat de bergen van Uw aangezicht vervloten."* Hij begon zijn preek als volgt: *"Een levende gemeente, waar kent men die aan? Een geestelijk levend mens, waaraan wordt die gekend? Die kent men aan het gebruik van het woordje 'och'. Daar zijn er die zeg-*

*gen dat het een huichelachtig persoon is, die het woordje 'och' in de mond neemt. Maar dan is," aldus nog steeds ds. Vroegindewij, "God ook huichelachtig. Want God de Vader gebruikt het woordje in Psalm 81: 'Och, dat Mijn volk naar Mij gehoord had. Dat Israël in Mijn wegen gewandeld had.' En God de Zoon gebruikt het woordje in Lukas 19. In Zijn bittere klacht aan het adres van het onbekeerlijke Jeruzalem: 'Och, of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient.' De Heilige Geest gebruikt het woordje in de tekst waar Jesaja bidt door de Heilige Geest: 'Och, dat Gij de hemelen scheurdet.'"*

Bij de woorden van deze Delftse pastor zou ik me willen aansluiten. We hebben geconstateerd dat we in het Woord van God meermalen het woordje *"och"* tegenkomen. Gesproken in allerlei omstandigheden. In ieder geval ook in situaties waarin mensen in nood tot de Heere om hulp en uitredding roepen. Of wanneer Gods profeten met een bezwaard hart vanwege de overtredingen van het volk de Heere hun nood klagen. Daarvan is het aangehaalde woord uit Jesaja 64 een voorbeeld. Ik denk in dit verband ook aan de verzuchting van Mozes om een geestelijke herleving van het ingezonken volk: *"Och, dat heel het volk des Heeren profeten waren. Dat de Heere Zijn Geest over hen gaf"* [Num. 11: 29].

Geestelijk herstel, levendmaking, krachtige doorwerking van het werk van Gods Geest – wat wordt er in het Woord van de Heere hartstochtelijk om geworsteld. Door de vromen van het Oude Verbond, door profeten en apostelen. Ja, door de heilige God Zelf in Zijn bittere klacht, getuige de aangehaalde woorden uit Psalm 81 en uit het Lukas-evangelie. Welnu, als de heilige Schrift ons daarin voorgaat, zou onze 21<sup>e</sup>-eeuwse generatie dan daaraan ontheven zijn? Zou dat diepe gebed voor ons en onze kinderen niet meer nodig zijn?

Jesaja moest inzien dat het volk van Gods verbond de Heere weerspanning was geweest. Ze hadden Zijn Heilige Geest smarten aangedaan. Daarom is Hij hun in een vijand verkeerd [Jes. 63: 10]. Zo volgt het oordeel van de Heere over de afwijkingen van het volk. Onder het gewicht van die verschrikkelijke omstandigheid zoekt de profeet de Heere in een aangrijpende voorbede. *"Zie van de hemel af en aanschouw van Uw heilige en Uw heerlijke woning. Waar zijn Uw ijver en Uw mogendheden, het geroemel Uws ingewands en Uwer barmhartigheden? Zij houden zich tegen mij in"* [Jes. 63: 15]. Het lijkt een verloren

zaak! Het is in dit verband dat Jesaja tot de heilige God roept: "Och, dat Gij de hemelen scheurdet..."

Zou er geen aanleiding zijn nog heden ten dage dit gebed tot het onze te maken? Als we zicht ontvangen op onze schuld bij God. Of als we erachter komen dat we onszelf niet bewaren kunnen bij de verkregen verlossing. Of als het vriendelijk aangezicht van de Heere voor ons verborgen is. Misschien ook wel, ziende onze kinderen. "Och, dat Gij de hemelen scheurdet..." Dezer dagen horen we het lijdensevangelie aangaande de gekruisigde Heere Jezus, voor Wie de hemel dicht ging. Zijn Va-

der verliet Hem en gaf Hem over aan de machten van duisternis en dood. Maar Hij overwon, die sterke Held. Hij werd verlaten, opdat voor verloren zondaren de hemel zou opengaan. Door het volbrachte werk van Christus is er een scheur in de hemel getrokken. God Zelf daalt door Zijn Geest naar deze wereld, naar schuldige zondaren, neer. Hij hoort naar het dringende gebed: "Och, dat Gij de hemel scheurdet... Och, dat dit kwam te gebeuren ..." De Heere hoort genadig naar och- en ach-mensen. Maar willen we dat wel zijn?

J.M.J. Kieviet

## Besluitenboekje

Nog even en we moeten gaan spreken van het Besluitenboek. De door de synode 2007 genomen besluiten beslaan bij elkaar acht-en-zestig pagina's (kleinbedrukt)! Dat product van hun verzamelen en sorteren en redigeren hebben de twee scribae binnen twee maanden op tafel gelegd! Met deze zeker niet geringe prestatie wil ik hen graag feliciteren. Voor die broeders komen daar dan ook nog de correspondentie en de Acta bij - alles op tijd! Ach ja, daar staat weliswaar een klein douceurtje tegenover. Maar daar kunnen ze ook weer niet echt mooi weer mee spelen. 'Het blijft zeker verre ten achter bij wat sommigen van hun collega's er met allerlei activiteiten buiten hun gemeente bij beuren'.

Maar goed, dat Besluitenboekje. Het geeft een indruk van de hoeveelheid werk die de synode heeft verricht. Wat een papier moet er gebruikt zijn voor alle aan deze besluiten ten grondslag liggende rapporten en voorstellen! Daarop afgaande moeten de Christelijke Gereformeerde Kerken wel een formidabel kerkverband zijn. Maar nee, insiders weten dat die kerken nu ook weer niet zo groot zijn. En dan toch zoveel pagina's besluiten? Leven we op zo grote voet? Zijn we zo gewichtig?

Bovendien, lang niet alles staat in het boekje. Wat in comië-zittingen besloten is, wordt natuurlijk niet vermeld. Ook wordt niets vermeld van wat niet besloten is. Logisch, zegt u. Ja, logisch. Maar uit andere bronnen weten we wel wat er buiten de synode in onze kerken zo allemaal gaande is. Het Besluitenboekje geeft wel - tussen de regels - aan dat alles in onze kerken niet koek en ei is. Maar de werkelijkheid van de armoede-kant in ons diepverdeelde kerkverband blijft daarin verborgen. Die krijgen we te horen als we langs een andere weg geïnformeerd worden over bijvoorbeeld Zwolle. Men spreekt daar van een mega-kerk. Maar met een betrekkelijk gering aantal kerkgangers in de tweede diensten op zondag. En verder danst en swingt en zingt en preekt men daar. 'Dynamisch-gereformeerd' wordt het genoemd, wat dat ook moge zijn. In ieder geval meer dynamisch dan gereformeerd.

Dit soort dingen stond niet op de agenda van de synode. Op die van de Classis Zwolle dan misschien? Die Classis heeft de kerk van Zwolle wel eens eerder op de vingers getikt. Wordt het geen tijd voor een volgende tik?

P. den Butter

## Kerkelijk actueel

### GOD IN DE SCHADUW

Er is in deze rubriek reeds meermalen geschreven over onze verhouding tot de GKV. Meestal niet over de Vrijgemaakten zelf, maar over de verhouding van onze kerken tot die kerk. Het laatste besluit van de GS is kort geleden ook voor het voetlicht gehaald, mede omdat anderen daarover schreven. Ik vind opnieuw aanleiding om de kant van de GKV uit te kijken. Ditmaal gaat het om waardering en herkenning voor wat in die kring werd geschreven.

#### Een analyse

Het betreft een bericht in het RD, dat ons aan het denken kan zetten. Ik doel op een lezing van Prof. dr. M. te Velde. Tegelijk meldde de krant juist bij het gereedmaken van dit artikel, dat een groep van 7 predikanten binnen de GKV pleit voor een grotere aandacht voor de Gereformeerde Belijdenis. Zij constateren dat deze slechts marginaal aan de orde komt. Hun verontrusting heeft mede te maken met de groeiende aandacht voor de Ned. Geref. Kerken. Wij mogen dankbaar zijn dat ook deze klanken gehoord worden binnen de GKV.

Prof. Te Velde heeft o.m. het volgende opgemerkt:

De typerende kenmerken van het moderne levensgevoel zijn meer in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKV) aanwezig dan beseft wordt. De grootste bedreiging is volgens prof. Te Velde het denken dat de waarheid bij de gereformeerde Vrijgemaakten automatisch veilig is. „De typerende kenmerken van het moderne levensgevoel zijn meer binnen het eigen kerkverband aanwezig dan beseft wordt. Een typische trek van onze tijd is dat God helemaal in de schaduw staat van de mens. Ook in de kerk draait het te veel om de mens. Dat is de reden dat de zonde niet gepeild wordt en de verzoening niet begrepen. Termen als zonde en schuld worden weliswaar genoemd, maar ze liggen zo ver van het moderne gevoel verwijderd dat niet echt beseft wordt wat ze inhouden.”

Prof. Te Velde noemde het veelbetekenend dat sinds de jaren tachtig de term gebrokenheid in zwang kwam, ten koste van de term zonde. „Dat sluit aan bij de moderne trend. Wij willen graag naadloos zalig worden.” (...) Anderzijds moeten we zo eerlijk zijn om te erkennen dat bij ons veel zwakten aanwezig zijn die lijken op wat er in de Gereformeerde Kerken gebeurde na de jaren zestig. Wij hebben te veel de neiging de waarheid te problematiseren”. Veelzeggende woorden! Het zal ongetwijfeld zo zijn dat deze dingen aan de orde zijn binnen de GKV. Prof. Te Velde kan het weten, beter dan wij. Hij noemt echter dingen, die in onze eigen gelederen eveneens de dienst uitmaken. Genoemde zaken zijn symptomatisch voor de gehele Gereformeerde wereld van nu. Ik wil er nader op in te gaan vanuit de vraag: Hoe blijkt het nu dat ook de CGK door de geest van de wereld zijn geïnfecteerd? Want als de zaken er werkelijk zo bij staan, verkeert de kerk in grote nood. Hij constateert immers dat de verzoening niet begrepen wordt. Daarin gaat het om het hart van de zaak.

#### de prediking

“God helemaal in de schaduw van de mens”. Rond de prediking is de dominante houding van de moderne mens voelbaar. De boodschap wordt in allerlei richtingen afgewogen op de weegschaal van de menselijke behoeften, licht of zwaar. Zodra de preek echt een aanval

opent op mijn meningen en behoeften, ontstaat er kortsluiting. Er zijn afgoden als de goden dezer eeuw van weleer, die feitelijk ook op de kansel heilig zijn. Wij, voorgangers, hebben soms ook nauwelijks de moed om erop af te gaan. We waken er misschien ongewild voor dat de hoorders niet echt in een geestelijke crisis terecht komen. Daar is de gemeente grotendeels ook uiterst waakzaam in. Ik moet niet aan het wankelen gebracht worden. Ik mag mijn zekerheden niet verliezen, geestelijke zekerheden wel te verstaan. Bovendien lijkt de moderne mens heel snel terecht te komen in een sfeer van vertwijfeling en hopeloosheid, zodat men hem dat nauwelijks zou kunnen aandoen. Enerzijds stellen we onze kinderen soms bloot aan occulte en demonische uitingen, met horror en spanning, en anderzijds kunnen we in de preek het woord "hel" nauwelijks verdragen. Daar liggen mensen dan plotseling weer van wakker. Behandeling van de hoorder met enige voorzichtigheid. De moderne hoorder is psychisch heel gevoelig en de stoppen kunnen zo maar doorslaan. En dat is ook zo. Het is aangrijpend dat mensen soms helemaal van slag zijn bij het horen van Bijbelse lijnen in een preek. Er kunnen dan zo maar grote problemen ontstaan. Naäman zit op de bok en hij moet zichzelf toch kunnen blijven respecteren.

Maar, zo vraagt u, moeten er dan wel grote problemen ontstaan? Ja, dat moet zeker wel. Er ligt toch immers al een immens groot probleem voor u en mij in de verstoorde verhouding met God? En laat dat probleem dan eens heel duidelijk gaan worden, voordat we met middelen gaan werken. Er werd in het bedoelde referaat opgemerkt: Ook in de kerk draait het te veel om de mens. Dat is de reden dat de zonde niet gepeild wordt en de verzoening niet begrepen. Te Velde stelt dus dat de verzoening niet begrepen wordt, omdat de zonde niet gepeild wordt. Als de zonde wordt gepeild, ontstaan de problemen. En problemen hebben we in onze gecompliceerde tijd al meer dan genoeg, daarvoor komen we juist niet in de kerk, zo zegt men. In de kerk komen we om enige steun en bemoediging te ontvangen. En de behoeften en de moeiten van de moderne hoorder zijn ook waarlijk niet gering. Daarom willen we hem natuurlijk niet nog meer belasten met de schuldvraag. De schuldvraag is op de vlucht gejaagd ten gunste van een ander woord, zoals te Velde opmerkte, namelijk de gebrokenheid. Dat laatste kun je de mens niet echt aanrekenen, zonde en schuld echter wel. En dat moet vermeden worden. Zodoende worden we eerder slachtoffer dan schuldigen. De mens, de hoorder, we kunnen ook

zeggen: de markt deelt op de kansel de lakens uit? Er zullen zeker veel voorgangers zijn bij wie dat niet het geval is, maar dit virus waart rond en het is heel erg hardnekkig. Dat wordt heel verschillend beleefd. In de ene preek zal de mens met zijn eigen gestelde waarden en normen als onaantastbaar aangemerkt worden. Ik moet me lekker kunnen blijven voelen. Elders kan het de hoorder zijn, die vanwege zijn ernst en zijn bekooring in zijn waarde moet blijven. De ontdekte zondaar is dan onaantastbaar. Deze dingen spelen ook rond het thema van de verstaanbaarheid. De gemeente kan uitgerekend de Bijbelse diepten juist niet meer bevatten; toch wil de oppervlakkige hoorder er natuurlijk wel iets van meenemen. Dus moet de dominee, als hij zijn ambt wil blijven uitoefenen (!), zich uitputten in simpelheid en kinderlijkheid van voorstelling, daarbij de Bijbelse vaste spijzen maar overlatend aan het voorgeslacht. Het gaat vooral om lichtverteerbare kost. Drama en toneel moeten daarbij helpen. Nu de mensen in een visuele cultuur leven, moet ook de preek inwerken op het oog, meer dan op het oor. Ook het evangelisch gehalte wordt grotendeels door de hoorder bepaald. En echt niet alleen in vrijzinnige en hypermoderne gemeenten, waar weinig meer over is van de Gereformeerde prediking. Nee, ook onder ons gebeurt dat, in "behoudende" kringen. Het luistert heel nauw als het gaat over de drie stukken. Worden ze genoemd, prima dan, maar in welke verhouding staan ze. Het is bekend dat mensen spoedig spreken over een "hel en verdoemenispreek", om nog maar geen andere termen te gebruiken. Daar wil toch geen rechtgeaard prediker zich voor lenen? Eer het amen van de preek wordt uitgesproken, moeten alle rimpels toch immers weer glad gestreken worden. Ik heb me al vaak ingedacht hoe Luther in onze tijd zou gepreekt hebben. Hij zou in allerlei zilver Gereformeerde betogen toch heel vaak een Roomse zuurdesem hebben aangetroffen. Je merkt als voorganger in allerlei gemeenten dat de zaken heel gevoelig liggen. Het lijkt soms balanceren op de punt van een naald. Het is als een groenteveiling. Vooraf hebben de kopers de waren getaxeerd. Geeft de wijzer van de klok het gewenste bedrag, dan moet je drukken op de knop. Het mag niet te veel, geen cent meer, kosten. Heel precies werk. Zitten we zo niet in de kerk? Komt mijn theologie, mijn opvatting tot zijn recht?

### Christus

We horen het nu vanuit de Vrijgemaakte hoek. Te Velde zal het vanuit zijn situatie misschien weer anders verwoorden en uitwerken, maar de markt vertoont

overal dezelfde structuur. Ik zou dit met praktische voorbeelden uit Gods Woord kunnen aantonen. Ik noem Lukas 13:22. "En er zeide een tot Hem: Heere, zijn er ook weinigen, die zalig worden? En Hij zeide tot hen: Strijdt om in te gaan door de enge poort; want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen; *Namelijk* nadat de Heer des huizes zal opgestaan zijn, en de deur zal gesloten hebben, en gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, Heere, doe ons open! En Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt.

Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben in Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en Gij hebt in onze straten geleerd". Hier vinden we allerlei elementen die dwars ingaan tegen de begeerten van de mens. Dat geldt van de enge poort, van het tevergeefs zoeken in te gaan, de gesloten deur, het buiten staan, de vermeende eigen gerechtigheid enz. Zo preekte de Heere Jezus meermalen, met ingrediënten, die voor de mens van nu te zwaar zijn om te verteren. Het meest schokkende vind ik dan nog dat de Heere tegen deze argeloze vraagsteller persoonlijk zegt: gij zult beginnen buiten te staan; alsdan zult gij beginnen te zeggen.... Deze man zal geschrokken zijn. Rekent de Heere mij ook tot de buitenstaanders? Daarin kan echter juist zijn behoud liggen.

Het probleem moet eerst in kaart gebracht worden. Dat gebeurt in allerlei beroepen en ambachten op een logische manier. Dat behoort ook op de kansel te gebeuren. Dan zal de kracht der genade heerlijker blijken. Hier is de weg tot Christus; hier is Christus geheel de weg, ook reeds in de profetische verklaring van onze schuld. Brengt Zijn Woord ons in de nood, dan blijft Hij Zelf telkens weer over met het verlossende woord. Daar zal juist ruimte en hoop ontstaan vanuit de overgave aan Hem. Hij moet wasen, ik minder worden. Dan komt er ook troost in de gebrokenheid. Want deze is er wel. En heel veel mensen hebben het werkelijk moeilijk en we zien soms geen weg. De rechte prediking zal daarvoor ook oog hebben. Hoevelen verkeren in rouw en verdriet, in eenzaamheid en uitsluiting, in zorgen en kwalen. Dan is het niet een keus: zonde of gebrokenheid, maar: zonde en gebrokenheid. Diezelfde Zaligmaker heeft daarvoor oog, Hij heeft daarvoor een hart. Maar dat ontstaat in de rechte weg. Wie zijn leven zal willen verliezen, die zal het behouden. Dat is de genadewet.

Ondanks de ernst van de zaak ben ik dankbaar dat te Velde ook scherp ziet waar de tekorten liggen. Zullen wij naar deze stem luisteren?

P. Roos

### Standpunten over homofilie schuiven (III)

*"Wie de homoseksuele praktijk wil verdedigen, krijgt in de Bijbel geen enkele voet aan de grond." Deze stelling poneerde de gereformeerde hoogleraar G. Rothuizen begin jaren tachtig tijdens een radio-uitzending van de NCRV. Klare taal uit de mond van een theoloog die nota bene zelf bereid was onder bepaalde omstandigheden de homoseksuele levenspraktijk te accepteren. De Schrift is dus blijkbaar heel helder in de afwijzing van deze levenswijze, al proberen moderne theologen een eigen interpretatie te geven aan de zogeheten "anti-homoteksten."*

Rothuizen was niet de enige modern-gereformeerde voorman die moest erkennen dat de Bijbel klare taal spreekt. Ook de spraakmakende theoloog H. M. Kuitert geeft dat met zoveel woorden toe. Hij erkende in een debat aan de VU dat zij die de Bijbel zien als de norm van God voor ons menselijk handelen niet anders kunnen dan homoseksualiteit afwijzen. Het gaat er volgens Kuitert om hoe we de Schrift lezen en verstaan: als een boek dat maatgevend is voor de moraal of als een bundel verhalen die duidelijk maakt hoe God kan omgaan met mensen. "Volgt men de eerste lijn dan ligt veroordeling van de homoseksuele levenswijze in het verlengde daarvan; gaat men de tweede weg op, dan kan dat ons bevrijden van de kramp om de verlangens van de homofiele medemens onacceptabel te (moeten) vinden."

### Schriftbeschouwing

Deze twee opmerkingen maken wel duidelijk dat het omgaan met de Bijbelteksten over homoseksualiteit alles te maken heeft met de Schriftbeschouwing. Ziet men de Bijbel als het onfeilbare Woord van God of niet?

Dat is essentieel om te onthouden in de discussie over onderwerpen zoals homoseksualiteit. Het kan dus niet zo zijn dat men zegt de Bijbel als het onfeilbare en gezaghebbende Woord van God te aanvaarden en dat men het tegelijk met bepaalde gedeelten daaruit minder nauw wil nemen.

Onbewust en wellicht onbedoeld blijkt dat in de praktijk soms te gebeuren. Daarmee zijn uiteraard niet alle exegetische vragen beantwoord. Het is echter wel belangrijk zich te realiseren dat wie gaat tornen aan de relevantie en het gezag van bepaalde Bijbelgedeelten daarmee de eerste aanslagen heeft gedaan op de belijdenis omtrent het gezag van de ge-

hele Schrift. (Vergelijk artikel 5 en 7 van de NGB)

Die erkenning van de Bijbel als het Woord van God betreft zowel het Oude als het Nieuwe Testament. Er bestaat –helaas soms ook binnen de gereformeerde gezindte– de neiging om een scheiding te maken tussen het Oude en het Nieuwe Testament. En er is zeker onderscheid, maar het is niet Bijbels om te doen alsof met de komst van Christus in het vlees de boeken van het oude verbond hun betekenis hebben verloren. Ook de woorden van het Oude Testament hebben vandaag de dag nog Goddelijke zeggingskracht aangaande zonde en genade.

### De mannen van Sodom

Er zijn drie Bijbelgedeelten die in de discussie over homoseksualiteit altijd een belangrijke rol hebben gespeeld: Genesis 19, Leviticus 18: 22 en 20 : 13 en Romeinen 1 : 26 en 27. We staan kort bij elk van deze momenten uit de Schrift stil.

In Genesis 19 gaat het om de bekende geschiedenis dat de mannen van Sodom van Lot eisten dat hij de twee engelen die in zijn huis waren zou uitleveren. De mannen van Sodom zeiden: "Breng hen uit tot ons, opdat wij hen bekennen." Het oogmerk van de inwoners van Sodom was duidelijk: ze wilden zich seksueel vergrijpen aan het tweetal.

Moderne exegeten zeggen dat de kwaadwilligheid van de Sodomieten niet zat in hun begeerte naar homoseksuele omgang, maar in het schenden van het gastrecht dat –zoals bekend– in het oosten hoog genoteerd stond.

Het is echter niet juist om te suggereren dat het hier om het één of het ander gaat. Beide zaken waren in het geding, zowel de begeerte tot homoseksuele omgang als de schending van het gastrecht. Deze conclusie trekt bij voorbeeld ook de ethicus J. Douma op grond van uitvoerig exegetisch onderzoek. Daarbij verwijst hij ondermeer naar 2 Petrus 2 : 6 – 8. Daarin wordt ondermeer gezegd dat Lot vermoeid was van "den ontuchtige wandel der gruwelijke mensen." In het Grieks wordt in dit verband een woord gebruikt dat wijst op het zinnelijke karakter der losbandigheid. Het is te mager om dit uitsluitend toe te passen op schending van het gastrecht.

Drs. R. van Kooten, docent aan het Hersteld hervormd seminarie, ziet de homoseksualiteit in Sodom als onderdeel van een totaalpakket van allesomvattende verdorvenheid in die stad.

Er is dus goede reden om te stellen dat God zijn verschrikkelijk oordeel over Sodom voltrok vooral ook vanwege de gruwelijke zonde van homoseksualiteit wat daar zo ongeveer de gangbare levensstijl was geworden.

### Leviticus wetten

Heel duidelijk wordt homoseksualiteit veroordeeld in het boek Leviticus. In hoofdstuk 18 : 22 zegt de Heere: "Bij een manspersoon zult gij niet liggen met vrouwelijke bijligging; dat is een gruwel." En in Leviticus 20 : 13 wordt geboden dat zij die deze gruwel hebben bedreven zeker gedood moeten worden. "Hun bloed is op hen."

De woorden zijn helder. Dat ontkent ook niemand. Maar ook hierbij wordt gezocht naar de mazen van de wet en die zijn volgens sommige uitleggers groot.

Ogenschijnlijk lijkt het een sterk punt van hen dat deze teksten staan in Leviticus, een boek vol ceremoniële wetten. Die zouden hebben afgedaan met het sterven van de Heere Jezus. Met andere woorden: ze golden alleen voor het oude Israël.

Maar als die redenering opgaat, dan geldt dat ook voor bijvoorbeeld Leviticus 18 : 21 waarin de seksuele omgang tussen een mens en een dier wordt verboden. Dat is dan consequent. Dat zal echter niemand voor zijn rekening willen nemen.

Het is het één of het ander. Of beide voorschriften gelden voor Jood en heiden of beide teksten gelden alleen voor de Joden en niet voor niet-Joden. God heeft Zijn wet gegeven in Israëls context. Dat is waar. Maar daarmee zijn leefregels als deze niet tijdgebonden. Ze hebben ook vandaag de dag nog zeggingskracht.

Evenzo is het een arglistige gedachte te stellen dat in Leviticus alleen homoseksualiteit wordt veroordeeld zoals die een rol speelde bij de vruchtbaarheidsgodsdiensten van de Kanaänieten. In de tempels werden daar schandjongens misbruikt door mannen. Maar waarom zou de Heere alleen bij de teksten over homoseksualiteit de Kanaänietische afgodendiensten op het oog hebben en bij de overige niet? Het tekstverband van Leviticus 18 en 20 maakt wel heel duidelijk dat het de hoge Wetgever erom gaat voorschriften te geven omtrent de zedelijkheid onder het gehele volk.

Niemand heeft overtuigend kunnen aantonen waarom de teksten over homoseksualiteit uitsluitend de tempelprostitutie veroordelen. Dat is vooringenomen, exegetische willekeur die geen recht doet aan het geheel van de Schrift. In Leviticus wordt de gehele homoseksuele praktijk veroordeeld. En daarmee is een richtlijn gegeven voor 2008!

### Paulus' waarschuwing aan de Romeinen

Wanneer de apostel Paulus in Romeinen 1 de zedeloze staat van het heidendom tekent, beschrijft hij in de verzen 26 en 27 de totale verwording op het gebied van seksualiteit. Hij noemt dan dat de mannen het natuurlijk gebruik der vrouwen

nalaten, verhit zijn geworden "in hun lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijk bedrijvende."

Het is opvallend dat Paulus de homoseksuele praktijk "tegen de natuur" noemt. Daarmee grijpt hij terug op de natuurlijke ordening zoals die bij de schepping is gegeven. Daarom spreekt hij van het natuurlijk gebruik van de vrouw. De geschapen werkelijkheid zoals God die de mens heeft geschonken is dat de begeerte van de man tot de vrouw is en omgekeerd. (Vergelijk Genesis 2 : 24) De homoseksuele praktijk gaat daar dwars tegen in.

Sommigen menen dat de apostel hier het ongebreideld homoseksuele geslachtsverkeer binnen de heidense tempelprostitutie veroordeelde. Maar waarom zou hij dat dan niet ook met naam en toenaam genoemd hebben, zoals hij andere cultische zonden wel benoemde? Maar al zou dat zo zijn, dan nog geldt dat het natuurlijk gebruik door de man van de vrouw gesteld wordt tegenover het niet-natuurlijk gebruik door de man van een man. Dát is hier essentieel.

Homoseksualiteit gaat tegen Gods orde in. Hij heeft de mens zo niet gemaakt, zo niet gewild en zo niet bedoeld. Dat

maakt Paulus hier duidelijk. Homoseksualiteit wordt door de apostel als dienstknecht van Jezus Christus afgewezen.

Op grond van deze Schriftgegevens heeft de kerk eeuwenlang de homoseksuele praktijk altijd afgewezen als strijdig met Gods gebod. De veranderde visie is van de laatste vijftig jaar, zoals we zagen. Ze is ontstaan binnen het pastoraat, door dat pastores en ethici zich meer gingen oriënteren op de maatschappelijke praktijk en de medische wetenschap. Daarin was een omslag in het denken gemaakt. Waardoor homoseksualiteit niet langer werd gezien als een afwijking maar als een onveranderbare aanleg die al bij de geboorte was meegegeven. Dat had grote invloed op het morele oordeel. Vanuit de medische en pastorale praktijk werd de ethiek *aangepast*. Maar pastoraat is geen voorfase van de ethiek. Het is andersom.

Klaaswaal  
ds. G. J. van Aalst

waren kon ik het begrijpen, nu niet".

Ja, de vertaling is correct, al moet je bij maagd aan maagdelijk denken, maagdelijk rein. En dat kan van een man ook gelden. De zaligen voor de troon worden beschreven als mensen die zich niet met vrouwen hebben bezoedeld. Duidelijk is het dat hier van overspel en hoererij wordt gesproken en dan in overdrachtelijke zin. Bij normaal huwelijksverkeer spreken we niet van bezoedeling, dat is geoorloofd, ook al zit de zonde overal tussen, dat wel.

Zeker wordt hier niet bedoeld dat het hier gaat over mensen die altijd ongetrouwd zijn gebleven. Het huwelijk is een inzet van God. Openbaring spreekt zinnebeeldige taal. De zaligen worden hier omschreven als mensen die het Lam volgen, leerden volgen in hun leven en die zich daarom niet aan een andere man konden verbinden. Ze zijn als bruid van Christus met Hem als hemelse Bruidegom gehuwd.

Het wil alles niet zeggen dat de bruid van Christus niet geneigd is zich aan andere mannen, de afgoden, de zonde over te geven. Van nature zijn en blijven we afhoereers. Maar toen de Heere in mijn leven kwam is alles veranderd. Dan leer ik Hem liefhebben en volgen. Dan krijg ik Hem nodig, meer en meer, als de Borg, Wiens bloed mij reinigt van alle zonde. Dan ga ik Hem meer en meer nodig krijgen als Degene Die door middel van Woord en Geest mijn leven vernieuwt en mij doet sterven aan de zonde. Dan komt er berouw over het bedreven kwaad. Dan is er bij tijden die hartelijke belijdenis: weg wereld, weg schatten, gij kunt niet bevatten, hoe rijk ik thans ben!

Wie rein is, is rein gemaakt. Wie voor de troon mag verkeren heeft zijn lange klederen wit gemaakt in het bloed van het Lam. Het volk dat daar woont heeft vergeving van ongerechtigheid ontvangen. U bent rein, zei Christus tot Zijn discipelen; maar het gold niet van Judas. Die was getrouwd met zijn geld. Dat was dus een afhoereerder. Het is hem nooit tot schuld geworden. Hoe jezelf toch rein te bewaren in een vuile wereld en met een onrein hart? Dat kan alleen als de vreeze des Heeren mag functioneren en het hart verbroken is van de liefde Gods. Het is hier vallen en opstaan. Maar Openbaring spreekt ons van een ongestoorde en eeuwige reinheid. Daar kun je naar uitzien. U ook?

K. Hoefnagel

## Vragenrubriek

### Twee vragen

*Er komen vragen binnen die niet zomaar even te beantwoorden zijn. Ik wil deze en de volgende keer enige vragen zien te beantwoorden, die wat eenvoudiger liggen. Overigens zijn alle soorten van vragen hartelijk welkom.*

De eerste vraag die voor mij ligt is de volgende: "In Genesis staat de geschiedenis van Noach en alle keren staat er dat zijn zonen Sem, Cham en Jafeth zijn. Nu staat er in Genesis 9:24 dat Cham Noachs kleinste (jongste) zoon was. Waarom dan toch steeds deze volgorde?" Van de drie hier genoemde zonen van Noach was Jafeth de oudste. Dat kunnen we opmaken uit Genesis 10. In dat hoofdstuk worden eerst de nakomelingen van Jafeth genoemd. In vers 21 wordt hij de grootste, de oudste van de drie genoemd. Als Cham dan in Genesis 9:24 de jongste van deze drie wordt genoemd, is Sem de middelste geweest. Dat er steeds gesproken wordt van Sem, Cham en Jafeth, heeft wellicht te maken met het feit dat Sem de stamvader der Hebreëen, der Joden was. Dan wordt Cham genoemd als stamvader van de Kanaänieten, waarmee de Semieten later veel te maken kregen. Kanaän zal aan Sem, lees: de Kanaänieten zullen aan de Semieten onderworpen zijn, zo

sprak Noach. De geschiedenis van de inname van het aan de Semieten beloofde land Kanaän is er een bewijs van dat deze profetie is uitgekomen. Vanwege de latere geschiedenis noemt Mozes de zonen van Noach in deze volgorde. Maar Jafeth was de oudste, daarna kwam Sem en tenslotte Cham. De onverkwikkelijke geschiedenis van Noachs dronkenschap en Chams spot heb ik met het oog op Noachs latere houding nooit echt kunnen begrijpen. Dat Cham verkeerd deed door zijn vader te bespotten vat ik. Maar we lezen niets van enige schaamte bij Noach, als hij later weer nuchter is. In zijn vervloeking van Cham merken we er in ieder geval niets van. Het zal Noach, als het goed is, tot schuld zijn geworden. Maar aan de scherpte van Chams veroordeling door Noach is het niet te merken. We moeten wel bedenken dat de Bijbel natuurlijk niet alles beschrijft. Laat het ons duidelijk zijn dat Cham de vervloeking in ieder geval waardig was. Net als ik, overigens. Wie Cham veroordeelt, veroordeelt zichzelf. En dan is het maar de vraag of ikzelf in de schuld voor de Heere ben gekomen. Zeker ook met betrekking tot de zonden op seksueel gebied!

Een volgende vraag: "In Openbaring 14:4 staat: Deze zijn het die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden. Dit kan toch niet? Is het wel duidelijk vertaald? Als er stond dat ze rein

### Theodorus van der Groe

#### Zijn leven

Theodorus van der Groe is één van de bekendste vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie. Hij werd 3 september 1705 geboren te Zwammerdam. Zijn vader was daar predikant. Theodorus bezocht de lagere school en daarna de latijnse school (te vergelijken met ons gymnasium). Toen hij bijna 19 jaar was ging hij theologie studeren in Leiden. Daar volgde hij ondermeer colleges van Joh. à Marck (kergeschiedenis) en van T.H. van den Honert (dogmatiek). Nadat Van der Groe beroepbaar was gesteld, duurde het een half jaar voordat hij een beroep kreeg van de gemeente van Rijnsaterwoude. Op 19 maart 1730 werd hij daar als herder en leraar bevestigd. In Rijnsaterwoude bestrafte hij zonder aanzien des persoons de zonden en riep het oordeel Gods uit over alle onbekeerden. In de herfst van 1735 kwam hij op 30-jarige leeftijd krachtadig tot bekering. Deze ommekeer was van grote invloed op de inhoud van zijn prediking. Hij ging diep afdalen in de doodstaat van de mens en ging peilen de arglistigheid van het verdorven hart. Het ging doorklinken in zijn prediking: alles schade en drek achten om de uitnemendheid van de kennis van Christus. Ruim tien jaren heeft Theodorus van der Groe gearbeid in Rijnsaterwoude. Op 14 april 1740 kreeg hij een beroep van de gemeente van Kralingen. Hij kreeg vrijmoedigheid dit beroep aan te nemen. In zijn tweede gemeente zou hij tot aan zijn dood arbeiden. Op 10 juli werd hij tot predikant van Kralingen bevestigd met de woorden uit Openbaring 2:10 "Zijt getrouw tot den dood, en ik zal u geven de kroon des levens." In Kralingen heeft Van der Groe 44 jaar mogen arbeiden. In de gemeente van Kralingen werd in zijn tijd censuur toegepast vanwege de volgende oorzaken: sabbatschenis, dronkenschap, het oneerbiedig en ongodsdienstig opvoeden van de kinderen door de ouders en fraudering van 's lands middelen. Op woensdagavond hield hij winteravondpredikaties. Toen hij 49 jaar was trad hij in het huwelijk met Johanna Cornelia Bichon, die 45 jaar was. Er werden geen kinderen uit dit huwelijk geboren. Van der Groe was een boetgezant op Sions muren. Begin juni 1784 werd Van der Groe ziek en hij stierf op 24 juni om de eeuwige rust in te gaan. Veel boeken zijn van zijn hand verschenen. Bekend is zijn levenswerk dat in 1752/1753 uitkwam "Toetssteen der waare en valsche Genade." In dit werk wordt onderscheid gemaakt tussen de

zaligmakende genade en de gemene gaven of werking van de Heilige Geest. De norm die hierbij wordt aangelegd is de Heidelbergse Catechismus. Met name in zijn biddagpredikaties riep Van der Groe land en volk op terug te keren tot de Heere en Zijn Woord. Er zijn heel wat werken van Van der Groe verschenen. Van der Groe heeft ondermeer ook 48 preken geschreven over het lijden van Christus uitgegeven in twee banden. In verband met de lijdenstijd willen wij hieruit wat doorgeven.

#### Lijdensstof

We willen iets weergeven uit de preek over Matth. 27:51-56 over de wonderen die plaatsvonden bij het sterven van Jezus, de ontsteltenis van de hoofdman en de schare daarover en het van verre staan van Jezus' bekenden. Eerst behandelt Van der Groe de wonderen die plaatsvonden bij het sterven van de Zaligmaker. Vervolgens staat hij stil bij de verbaasdheid, de verwondering, die deze wonderen opriepen bij de hoofdman over honderd en bij de Joden en de heidenen die aanwezig waren bij het sterven van Christus. Tenslotte besteedt hij aandacht aan de vrouwen die dit alles van verre aanschouwden. In de uitgave die ik in mijn bezit heb vindt u het slot van de preek van Van der Groe op de blz. 431, 432, 433 en 434 van deel twee van de lijdenspredikaties. "Ziet daar mijn vrienden! Dit vermaarde gedeelte uit de geschiedenis van het lijden van onze gezegende Zaligmaker wederom afgehandeld. Met een woord moeten wij nu maar zeggen, dat noch Jood, noch iemand, aan de waarheid van dit gehele verhaal, in het allerminste moet twijfelen. Want drie van de vier Evangelisten hebben het eenparig getuigd in een tijd dat al deze dingen vers gebeurd waren; en niemand: noch Jood, noch heiden, heeft er toenmaals een woord tegen durven kicken, of de Evangelisten van leugentaal beschuldigen, hetwelk een onwraakbaar bewijs is van de waarheid van de gehele geschiedenis. Wat zegt gij nu allen, die ons heden gehoord hebt van Jezus *onschuld*? Zal daar nu nog een mens ter wereld aan durven twijfelen? Nu heeft het de zon getuigd, de aarde, de steenrotsen, de graven, de ontslapen heiligen, de hoofdman met zijn bij zich hebbende soldaten; ja al de scharen van Joden en heidenen, die bij 's Heilands kruisiging tegenwoordig geweest zijn. Dat dan nu een Jood in eeuwigheid zwijge en ophoude onze onschuldige Zaligmaker te lasteren. Tot besluit moeten wij hier nog bijvoegen, dat de aardbeving, die hier bij Jezus' sterven voorviel, al wederom zeer levendig in de oude Godspraken voorzeggd lag. De profeet Haggai heeft er dus van gesproken

Kap. 2:7, 'want alzo zegt de Heere der heirscharen, nog eens, een weinig tijds zal het zijn, en ik zal de hemelen en de aarde en de zee en het droge doen beven.' Let wet! De Heere der heirscharen zou dat nog een een weinig tijds doen. Het was al eens geschied, bij de oude verbondmaking op Sinaï, toen het aardrijk ook beefde; maar de Heere zou dat nu nog eens doen, als Hij met de dood van Zijn Zoon het nieuwe verbond, de nieuwe erfmaking met het ware Israël aanging, dan zou hemel en aarde en alles nog eens, een weinig tijds beven; en dat is hier nu vervuld in deze korte, doch geweldige aardbeving, tot een teken, dat alle beweeglijke dingen van het Oude testament, nu in zulke dingen veranderden, die nooit wederom zouden bewogen worden; gelijk de Apostel Paulus, die Godspraak van Haggai hier toe duidelijk brengt, Hebr. 12: 26 en 27. Om nu te eindigen toehoorders! Leert wederom uit alle dingen, die gij heden gehoord hebt, deze volgende plichten van godzaligheid! Ja leert ze niet slechts, maar doet en betracht ze! Scheurde het voorhangsel van de tempel, dat moet u bewegen alle bedeksels van onwetendheid, alle voorhangsels van onkunde, die velen uwer over hun verstand hebben, door Gods genade geheel te verscheuren. Nu zijn de schaduwen verdwenen, en het heilgdom des geloofs en de zaligmakende wijsheid staat nu voor een ieders oog open; en daarom, laat Gods rechtvaardige Knecht u allen te zamen, door Zijn kennis nu rechtvaardigen! Oefent uzelf in de geloofswaarheden en wandelt niet langer met de bedeksels der schande, in uw blinde onwetendheid; want God zal Zijn wetenschap in genen dage, van uw handen afeisen; en wee u dan! Die in zo een groot licht van ware kennis nog blind en onkundig gebleven zijt! Scheurde hier bij Jezus sterven in een zware aardbeving de steenrotsen en de graven; scheurt gij ook uw harten, gij wederhorig volk! En niet uw klederen. Verhardt u niet langer tegen God en Zijn vermaningen! Blijft toch niet langer zo ongevoelig, zo verstokt, zo hardnekkig in uw onbekeerlijk hart voortwandelen; maar laat het aardrijk uwer zielen, door de prediking van het Evangelie, ook eens geschud en bewogen worden! Laat des Heeren vreze en verschrikkingen eens op u vallen! Stonden de gestorven heiligen wederom op uit hun graven; mijn vrienden! Tracht ook als heiligen, die door het bloed en de Geest van de Heere Christus geheilgd zijt, uit de dood der zonden, in welke gij tot nog toe als begraven gelegen hebt op te staan, en wandelt voortaan in een nieuw leven. Vertoont u als zulke heiligen ook aan de burgers van het heilige Jeruzalem. Laten zij, die u voor dezen

gekend hebben, toen gij dood en begraven waart in de zonden nu zien, dat de Geest van Christus u, uit die dood heeft opgewekt en levend gemaakt! Hadden de wonderen, die hier gebeurden op de heidense hoofdman zoveel kracht, dat hij er door bekeerd werd, en de ware God van die tijd af recht verheerlijkte, waar zijt gij, natuurlijke zondaars! Wilt gij niet, dat deze blinde heiden in het laatste oordeel tegen u opsta, laat dan ook al deze tekenen en wonderen die gij heden gehoord hebt u bewegen om God daarover te verheerlijken! Wordt er ook bekeerd door! Bekeert u van uw boze werken, o onbekeerd huis van Israël! Riep de hoofdman met zoveel oprechtheid van de gestorven Heiland uit, "waarlijk, deze Mens was Gods Zoon" doet ook uit een waar geloof, een zo kostelijke belijdenis! Houdt den Heere Christus voor de waarachtige en rechtvaardige Zoon van de levende God! Eert Hem altijd als zodanig een. Omarmt Hem met de armen van uw ziel! Was Hij rechtvaardig, zoekt ook in Hem uw rechtvaardigheid! Tracht in Hem, en in Zijn zalige gemeenschap ook van de zonden gerechtvaardigd te worden en wandelt ook met Zacharias en Elizabeth als ware rechtvaardigen voor de Heere uw God! Keerden al de scharen

wederom naar huis met de uiterste verbaasdheid slaande op hun borsten, gaat uit dit huis de Heeren nu ook naar uw huizen met een verslagen en bewogen hart en maakt misbaar over uw zonden! Eindelijk, aanschouwden de vrouwen Jezus kruisdood van verre, ziet gij ook van verre, van dit lage aardrijk dat zover van de hemel der hemelen af ligt, op Hem als op de overste Leidsman des geloofs! Beschouwt vandaar nog gedurig Zijn dood en bitter lijden als de enige grond van uw ganse zaligheid! Zo doende hebben wij een gegronde hoop en zekere verwachting, dat wij ook in de dag der opstanding met al de levend gemaakte heiligen eens weder uit onze graven zullen uitgaan en ons van daar begeven naar de heilige stad, het hemelse Jeruzalem, om aldaar te verschijnen voor de troon van God en vele duizenden van heilige engelen en het Lam, Dat mede op die troon zit, eeuw in eeuw uit te verheerlijken. Amen."

A. Van Heteren



stichting   
**China**

**Wij hebben geen huis...  
Ik leef op een vuilnisbelt!**

*Geef hen eten en een kinderbijbel*

POSTBUS 1150 • 3900 BD VEENENDAAL  
INFO@STICHTINGCHINA.NL • WWW.STICHTINGCHINA.NL  
TELEFOON SECRETARIAAT/INFO: 0318 510 320  
**GIRO 320666 T.N.V. STICHTING CHINA**

### Christelijke Gereformeerde bezienskring binnen de classis Leeuwarden.

Op D.V. Vrijdag 29 februari a.s. is er weer een bijeenkomst gepland. Ds. P. Roos zal dan het onderwerp inleiden: "Verbond en gemeente"

Deze bijeenkomst wordt gehouden in de beneden zaal van de: Chr. Geref. "Sionskerk" Hoofdweg 127

Poederloijen, Werkendam, februari 2008

Aan de kerkenraden van de Christelijke Gereformeerde Kerk in het Zuiden en Westen des lands en de kerkenraden van de Hersteld hervormde gemeenten van de classis Midden, West, Zuid-West en Zuid-Oost.

Betreft: ambtsdragerconferentie  
Weleerwaarde en eerwaarde broeders,  
Namens de hieronder genoemde kerkenraden laten we opnieuw een uitnodiging uitgaan voor een samenkomst van ambtsdragers binnen onze kerken. De ambtsdragerconferentie zal gehouden worden op D.V. zaterdag 12 april 2008.

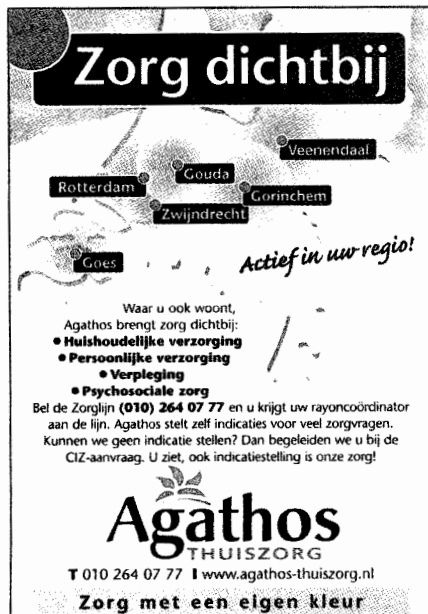
Het programma is als volgt:  
10.00 uur opening C.P. de Boer, Werkendam  
10.30 uur lezing door ds. P. de Vries, Waarder  
11.30 uur beantwoording van de vragen door lector  
12.00 uur sluiting H. van der Ziel, Poederloijen  
12.15 uur broodmaaltijd

De dag vangt aan om 10.00 uur. Vanaf 9.30 uur wordt er koffie en thee geschonken. Het thema van deze morgen is: de gereformeerde belijdenis en de eenheid van de kerk

Indien u na deze morgen de maaltijd wilt gebruiken dan verzoeken we u uw eigen lunchpakket mee te nemen. We zien uit naar goede ontmoetingen en een gezegende morgen. We verwachten u in de Christelijke Gereformeerde Kerk, Binnengriend 27, Werkendam.

De uitnodiging gaat uit namens de kerkenraden van de:  
Christelijke Gereformeerde Kerk te Werkendam  
Preses: ds. C.P. de Boer scriba: dhr. J.M. Verhelst

Hersteld hervormde gemeente te Poederloijen en Loevestein,  
Preses: ds. H. van der Ziel scriba: dhr. F. J. Bok



## Zorg dichtbij

Rotterdam Gouda Veenendaal  
Zwijndrecht Gorinchem  
Goes *Actief in uw regio!*

Waar u ook woont,  
Agathos brengt zorg dichtbij:  
• Huishoudelijke verzorging  
• Persoonlijke verzorging  
• Verpleging  
• Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

# Agathos

THUISZORG  
T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl  
**Zorg met een eigen kleur**

## Vakantie op Texel



### De Verrassing.nl

Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.



### De Noordel

Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.



### De Noorderhoeve.nl

Twee vakantiewoningen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

## Stichting steun Messias belijdende Joden

Postbus 22 3860 AA Nijkerk

Voor informatie:

Ds. G. Bouw.

Tel.: 0172 - 470040

E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de  
evangelieverkondiging  
door Messiasbelijdende  
Joden in Israël

Stort uw gift  
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)  
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing  
of diaprojectie op uw gemeenteavond  
of verenigingsavond

## Bungalowpark De Verrassing

Al 53 jaar een begrip voor vakantie op Texel

Wij zijn op zoek naar een

### enthousiast (ouder) echtpaar

voor minimaal 3 zomermaanden (2008).

Taken zoals: Ontvangen van gasten; fungeren als vraagbaak; regelen van fietsverhuur; handhaving huisregels en zo mogelijk het organiseren van activiteiten (bijvoorbeeld wandelingen, een gepaste zondagavond-invulling, gezamenlijke barbecue).

Bent u er van overtuigd dat we ons ook tijdens de vakantie moeten gedragen zoals het behoort en wilt u er aan meewerken dit ook in de praktijk tot uitdrukking te brengen? Stuur dan uw sollicitatie voor 14 maart naar onderstaand adres. Mogelijk ook een uitdaging als u gedeeltelijk arbeidsgeschikt, of in de vut bent.

Bel voor meer informatie: R. Ploeg, tel. 0222 31 81 45

of via 0222 36 30 82 of kijk op [www.deverrassing.nl](http://www.deverrassing.nl)

**Bungalowpark De Verrassing**, t.a.v. R. Ploeg,

Postbus 302, 1794 ZG Oosterend NH.



Het wordt ~~warm~~ op de wereld

*Kouder!*

*Warmer!!*  
**KOUDE Rrrrrr**

sgp » jongeren

### (Kli)maat houden

Meld je aan voor de SGP-jongerendag  
op [www.sgpj.nl](http://www.sgpj.nl).

Kom met de klimaatbus!

## SGZZH

### dáár voel

### ik me thuis!



**Avondrust**  
Rotterdam-  
IJsselmonde  
T. 010 - 482 90 28



**Rehoboth**  
Rotterdam-  
Alexanderpolder  
T. 010 - 420 98 06



Zelfstandig wonen in een comfortabel 2- of  
3- kamerappartement voor senioren?

Van harte welkom in de serviceflats Avondrust en Rehoboth! U woont hier zelfstandig, maar kunt natuurlijk ook gebruik maken van onze zorg- en dienstverlening. Een bijzondere meerwaarde is onze reformatische identiteit. Kom zélf eens kijken!

Rondleiding? Meer informatie? Bel ons!

Stap over op Kliksafe-ADSL.\*

**Snel.  
En aantrekkelijk  
geprijsd!**

| 4 MB    | 8 MB      | 20 MB     |
|---------|-----------|-----------|
| Snel    | Heel snel | Supersnel |
| € 26,95 | € 32,95   | € 37,95   |

Prijs per maand. Altijd inclusief filtering, virusscan op mail, spamfilter en vijf mailboxen.



Kijk op  
[www.kliksafe.nl](http://www.kliksafe.nl)  
of bel (0341) 27 49 99

\* Check eerst de beschikbaarheid!

## Steunt u de toerusting van onze voorgangers in China ook?

Onder de zegen van de Heere zaaien onze voorgangers het zaad in het immense China. Daarvoor vragen wij allereerst uw gebed. De kosten voor het ontwikkelen van studiemateriaal en verdere toerusting van onze voorgangers zijn hoog. Om hen blijvend toe te rusten en te onderhouden, doen wij een beroep op u. Mogen wij ook op uw gift rekenen?

Voor info of voorlichting: 06 200 131 73



HUDSON TAYLOR  
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Stort uw gift op 3473.76.029 t.a.v. Hudson Taylor/SBHC te Nunspeet.

## Als je leraar wilt worden, moet je in Gouda zijn

Driestar educatief dat is duidelijk

Je zoekt een hbo-opleiding waarin je de Bijbelse principes herkent. Wat je inspireert, zijn de relaties die je aangaat met leerlingen in je toekomstige beroep als leraar. Daarnaast zoek je vakinhoudelijke uitdaging tijdens je studie.

Kom naar een voorlichtingsmoment om ons te ontmoeten!

### AGENDA

|          |            |                                                            |
|----------|------------|------------------------------------------------------------|
| 8 maart: | Open Dag   | Alle opleidingen                                           |
| 14 mei:  | Open Avond | Deeltijdpabo, Leraar Voortgezet<br>Onderwijs en Pedagogiek |



Driestar educatief

Voor vitaal christelijk onderwijs

zie [www.driestar-educatief.nl/hogeschool](http://www.driestar-educatief.nl/hogeschool)

LEERAAR-BASISONDERWIJS (PABO)  
LEERAAR-VOORTGEZET-ONDERWIJS  
PEDAGOGIEK